

[CONSTANTIJN HUYGENS (DEN HAAG)]
AAN ÉTIENNE PAYEN (UTRECHT)
25 MAART 1676
7016

Antwoord op een brief van Payen aan Huygens van 17 maart 1676 (verloren).

Samenvatting: Huygens looft Payen voor zijn ideeën ter vervolmaking van het klavecimbel. Evenwel wijst hij hem erop dat als hij niet wat openhartiger is over zijn plannen en ze niet realiseert, ze noch hem, noch iemand anders profijt zullen brengen. Datzelfde geldt voor de uitvinding van een nieuw soort koets.

Over een antwoord van Payen is niets bekend.

Primaire bron: Den Haag, Kon. Bibl., Hs. KA XLIX, dl. 3, p. 759: afschrift (apograaf).

Vroegere uitgaven: Jonckbloet 1882, nr. LXXX, p. 72: onvolledig (<Je suis bien ... vous vous chattouillez>).

— Worp 6, nr. 7016, p. 376: onvolledig (<si telles conditions ... peu ou moins>), rest samengevat.

— Rasch 2007, nr. 7016, pp. 1206-1208: volledig, met Nederlandse vertaling.

Namen: Johann Friedrich Boeckelmann.

Titel: Pseaume 15.

Glossarium: clavecin (klavecimbel).

Transcriptie

Copie.

¹Au Sieur Payen, à Utrecht.

À La Haye, ce 25e Mars 1676.

Je suis bien ayse, Monsieur, de veoir par vostre lettre du 17e de ce mois, que vous croyez avoir mis vostre clavecin dans la dernière perfection, et souhaitterois fort de le pouvoir tesmoigner en présence. Mais tant que vous demeurerez dans le scrupule de le communiquer à aucun ouvrier, vous mesme ne l'estant point, la chandelle perira sous le boisseau, et vous sera aussi inutile qu'à vostre prochain. Contre cela, Monsieur le Professeur Böckelman m'a dit, qu'il vous a offert l'adresse d'un honeste ouvrier, homme de sçavoir et de probité, que vous pourrez employer à mettre vostre invention en œuvre, et qui mesme se pourroit obliger par serment de n'y rien entreprendre à vostre préjudice. Si telles conditions ne vous agréent point, je ne sçay quelles autres vous proposer et ne restera que de vous envelopper de vostre science et de vous rejouir à par vous de la grâce que Dieu vous a faite, sans vous soucier que la marmite en bouille peu ou moins.

Je vous dis la mesme chose sur l'invention du carosse, dont je voy que vous vous chattouillez. À moins que de la produire sur ce mesme pied, ou bien sous la sureté d'un privilège, qu'il y a moyen d'obtenir, tout demeure inutile. Mais de plus, si vous n'estes confirmé dans cette voiture que par imagination, ou mesme par modelle dans vostre chambre, croyez-moy que vous ne tenez rien. Je vous le dis par expérience de quantité de projets et projecteurs, que j'ay veu désabusez de leurs fantasies, quand ils en sont venus à la pratique. Pour en parler en gros: il me semble que vous nous promettez une brouette longue, et où les personnes seroyent logez à la file, puisque la machine passeroit partout, après le cheval. Mais je n'ayme point à raisonner à tastons, et vous laisse de mon costé hors de louange et de reproche, jusques'à ce qu'y puissions veoir plus clair. Jusqu'à là, tout nous est chimère, sinon que, pour la seureté de vostre carosse, quand vous nous l'aurez prouvez, je seray bien ayse de vous appliquer les derniers vers du Pseaume 15e:

²Qui charier ainsy ³voudra etc.

1. <Au Sieur Payen, à Utrecht.> autograaf.

2. Psaume 15:5, 4-5 (Marot): '*Qui charier ainsi voudra*, | Craindre ne faut que jamais verse.'

3. <voudra>.

Si vous me trouvez capable de vous faire plaisir en quelqu'ouvrance de vostre service, soyez certain que vous me trouverez,

etc.

Vertaling

Aan de heer Payen, in Utrecht.

Den Haag, 25 maart 1676.

Ik ben aangenaam getroffen, mijnheer, door te vernemen uit uw brief van de 17de van deze maand dat u meent uw klavecimbel in de uiterste graad van perfectie te hebben gebracht, en ik zou zeer wensen dat met eigen ogen te kunnen aanschouwen. Maar wanneer u zoveel terughoudendheid blijft betrachten om het aan een werkman over te geven, terwijl u dat zelf niet bent, zal het licht onder de korenmaat doven en zal het noch u noch uw naaste van nut zijn. Daarentegen, mijnheer, heeft professor [Johannes Fridericus] Boeckelmann mij gezegd dat hij u het adres heeft aangeboden van een eerlijk handwerksman die kundig is en ook rechtschapen, die u zou kunnen inschakelen om uw uitvinding te realiseren, en die zelfs zich onder ede zou kunnen verplichten in deze niets te ondernemen dat u zou kunnen schaden. Wanneer dergelijke voorwaarden u niet kunnen behagen, zou ik niet weten wat ik u dan wel zou moeten voorstellen, en blijft er u niets over dan u in uw eigen kennis te hullen en u te verheugen over de gunst die God u heeft verleend, zonder dat u zich zorgen maakt of er daardoor weinig of nog minder brood op de plank komt.

Hetzelfde geldt de uitvinding van het rijtuig, waarmee u uzelf vleit. Wanneer deze niet wordt gemaakt op dezelfde manier, of wellicht onder de bescherming van een privilege, waar aan te komen is, blijft alles nutteloos. Maar daarbij komt nog, dat u, wanneer u slechts in uw verbeelding dit voertuig heeft uitgewerkt, of het als model in uw kamer heeft, gelooft u mij, niets in handen heeft. Ik spreek hier uit ervaring met een groot aantal plannen en plannenmakers, waarvan ik heb gezien dat, wanneer het op de praktijk aankwam, zij door hun fantasie misleid bleken te zijn. Om er in het algemeen wat over te zeggen: het lijkt me dat u ons een lange tweewielige draagstoel in het vooruitzicht stelt waarin de personen achter elkaar zitten, zodat het voertuig, achter het paard, overal door kan. Maar ik houd er in het geheel niet van te praten over onzekere zaken, en ik laat u van mijn kant vrij van lof of verwijt, tot het moment dat het ons wat duidelijker is geworden. Tot dan is alles nog vaag voor ons, behalve dat ik voor de zekerheid van uw voertuig, wanneer u die voor ons bewezen zult hebben, gaarne de laatste verzen van psalm 15 op u zal toepassen:

⁴Hij die aldus door het leven zal willen rijden,
[Hoefte geen tegenslag te vrezen].

Wanneer u mij in staat acht u in een of andere aangelegenheid van dienst te zijn, weest u er dan van verzekerd dat ik voor u zal zijn,

enz.

4. Psalm 15:5, 4-5: *'Hij die aldus door het leven zal willen rijden, | Hoefte geen tegenslag te vrezen.'*
